

به نام خدای خالق کودک

زنده باد حقوق کودکان

پیمان نامه‌ی حقوق کودک
و پروتکل‌های الحاقی

| دکتر محمد مهدی سیدناصری | مدرس دانشگاه |

دفتر و فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان محتشم، شماره ۲۰، طبقه همکف، واحد ۲
تلفن: ۶۶۴۱۰۰۴۱ (خط ۵) ghasedakbooks.ir @ghasedak_books @ghasedak_teen_books @ghasedakbooks ✉ ghasedakbooks

زنده‌باد حقوق کودکان

دکتر محمدمهدی سیدناصری (مدرس دانشگاه)

آرزو رضایی

مدیر هنری و اجرای جلد: فریدون حقیقی

طراحی: آتلیه گرافیک قاصدک

زیر نظر شورای بررسی

لیتوگرافی: مهر • کد: ۰۲/۱۱۹۵

چاپ اول: ۱۴۰۲ • تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۳۶۵-۸

کلیه‌ی حقوق چاپ و نشر محفوظ است.

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

سرشناسه: سیدناصری، محمدمهدی، ۱۳۷۰- Seyed Naseri, Mohamad Mehdi, 1991-

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور: زنده‌باد حقوق کودکان: پیمان‌نامه‌ی حقوق کودک و پروتکل‌های الحاقی /

محمدمهدی سیدناصری، آرزو رضایی.

مشخصات نشر: تهران: موسسه نشر و تحقیقات ذکر، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۰۲ص: مصور(رنگی)؛ (۱۴×۵/۲۱) س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۳۶۵-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: زبان: فارسی - انگلیسی.

عنوان دیگر: پیمان‌نامه‌ی حقوق کودک و پروتکل‌های الحاقی.

موضوع: کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹م=۱۳۶۸)

موضوع: Convention on the Rights of the Child (1989)

موضوع: حقوق کودک Children's rights

کودکان -- وضع حقوقی و قوانین و احکام Children -- Legal status, laws, etc.

کودکان (حقوق بین‌الملل) Children (International law)

شناسه افزوده: رضایی، آرزو، ۱۳۸۰-

رده‌بندی کنگره: KMH۵۱۵/۵

رده‌بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵۰۱۳

شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۶۱۵۶۸

”صیانت از

**مصالح عالی‌ه کودکان، بهترین مبنای
حقوق کودک و ابدیت بخشیدن به حق دارا بودن از
حق برای کودکان، از مهمترین اهداف خاص نظام حقوق
بین‌الملل کودکان در عصر معاصر است. توجه به
تکالیف دولت‌ها در حمایت و صیانت از حقوق کودکان در
سطح بین‌المللی و داخلی کشورها یک امر ضروری است.**

کودکی رؤیا نیست،

حق با کودکان است.

مقدمه

آیا می‌دانید حقوق کودکان از چه زمانی شکل گرفت؟

با شکل‌گیری حیات این کره خاکی، در هر قسمت از صفحه‌ی تاریخ در زمان‌های مختلف همیشه شاهد حضور و قد کشیدن کودکان در دنیایی لبریز از نابرابری و تبعیض بوده‌ایم از قرن نوزدهم در دنیای واقعی، کودکان در جوامع بسیاری از کشورها به عنوان یکی از اعضای ضعیف و آسیب‌پذیر جامعه به شمار می‌رفتند که در بسیاری از موارد حقوق و آزادی آن‌ها نادیده گرفته می‌شد و همچنین در آن دوران از کودکان برای کار در کارخانه‌ها، کارگاه‌ها، کشاورزی، خدمت به خانواده‌ها و برای ازدواج زودهنگام به کار گرفته می‌شدند و در طول تاریخ، کودکان همیشه در معرض خطراتی مانند سوءاستفاده، سوءتغذیه، فقر و تحریم از آموزش بوده‌اند که به تدریج بشریت از قرون گذشته، به این نتیجه رسید که باید حقوق کودکان را تضمین کرده و از هرگونه خطر محافظت کند زیرا در قرون وسطی، معمول بود که کودکان به عنوان کارگر استخدام شوند و از آن‌ها به عنوان یک منبع کاری، استفاده شود اما در قرن نوزدهم تلاش‌هایی برای حفظ حقوق کودکان

صورت گرفت و در سال ۱۸۵۰ قانونی برای محدود کردن ساعات کار کودکان در انگلستان تصویب شد و در سال ۱۹۲۴ که سازمان ملل متحد، تاسیس شد پس از جنگ جهانی دوم، جهانیان به این نتیجه رسیدند که باید به کودکان حقوقی اختصاص دهند تا روح انسان، با بودن در کنار کودکان شفا یابد و بدین منظور، در سال ۱۹۴۸ سازمان ملل متحد در کنفرانس جهانی حقوق بشر، حقوق کودکان را به عنوان یکی از حقوق اساسی بشر تایید کرد و در سال ۱۹۵۹ به منظور حفاظت از حقوق کودکان کمیته حقوق کودک تشکیل شد که این کمیته برای تحقق این هدف به تدریج به تصویب قوانین و مقرراتی در جهان کمک کرد.

در نتیجه در سال ۱۹۸۹ کنوانسیون حقوق کودک توسط سازمان ملل متحد، تصویب شد که ایران نیز به عنوان یکی از کشورهای عضو این کنوانسیون آن را به رسمیت شناخت و این کنوانسیون، حقوق اساسی کودکان را که شامل حق به زندگی، حق به آموزش و بهداشت، حق به پناهندگی و حق به انتخاب و عقیده شخصی شناخته‌اند و امروزه حقوق کودکان به عنوان یک موضوع بین‌المللی به رسمیت شناخته شده است.

اما تاریخچه حقوق کودک در ایران چگونه بود؟

در ایران، تاریخچه حقوق کودک به دوران قبل از انقلاب اسلامی بازمی‌گردد، زمانی که قوانین و مقررات مختلفی برای حفاظت از حقوق کودکان تصویب شد. اما با وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، با توجه به اولویت‌های دیگری که برای جامعه و مسائل

مربوط به آن در پیشرفت انقلاب وجود داشت، توجه به حقوق کودکان کمتر شد اما بعد از تصویب کنوانسیون حقوق کودکان، در ایران نیز تلاش‌هایی برای تأمین حقوق کودکان آغاز شد.

در سال ۱۳۸۳، قانون جدید حمایت از کودکان و نوجوانان تصویب شد که با هدف تأمین حقوق کودکان در ایران، تدوین شده بود. این قانون شامل بیش از ۱۲۰ ماده بود و حقوق کودکان را در زمینه‌های مختلفی مانند حق به زندگی، حق به تحصیل، حق به بهداشت، حق به تربیت و تعلیم و غیره تضمین می‌کرد اما بعد از تصویب قانون حمایت از کودکان در ایران، سازمان‌های مختلفی همچون وزارت بهداشت، آموزش و پرورش، وزارت کار و امور اجتماعی، به‌طور فعال در تأمین حقوق کودکان در ایران فعالیت می‌کنند. همچنین، سازمان‌های ملی و بین‌المللی همچون سازمان جهانی بهداشت، یونسف و سازمان ملل متحد نیز در تأمین حقوق کودکان در ایران فعالیت می‌کنند.

در نتیجه امروزه، حقوق کودکان یکی از مهمترین موضوعاتی است که در سطح جهانی و ملی بررسی و توسعه می‌یابد. ایران نیز با توجه به تلاش‌هایی که برای بهبود شرایط کودکان انجام شده است، در این زمینه پیشرفت‌های قابل توجهی داشته است اما با این حال، هنوز هم در برخی زمینه‌ها، مانند حقوق کودکان در مناطق محروم و کودکان کار، نیاز به توجه بیشتری وجود دارد و تلاش‌های بیشتری برای حفاظت از حقوق کودکان در این زمینه‌ها لازم است.

پیمان نامه حقوق کودک

مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد ۲۹ آبان ۱۳۶۸
(۲۰ نوامبر ۱۹۸۹)

با توجه به این که طبق اصول اعلام شده در منشور سازمان ملل متحد، شالوده آزادی، عدالت و صلح جهانی همانا به رسمیت شناختن منزلت ذاتی و حقوق مساوی و غیر قابل انکار همه اعضای خانواده بشری است و با در نظر داشتن این که مردم ملل متحد اعتقاد خود به حقوق اساسی بشر و منزلت و ارزش انسان را در منشور سازمان ملل متحد مورد تأیید مجدد قرار داده اند و عزم راسخ دارند رشد اجتماعی و سطح زندگی بهتر توأم با آزادی های گسترده تر را ترویج نمایند، با اذعان به این که سازمان ملل متحد و در اعلامیه جهانی حقوق بشر در میثاق های بین المللی مربوط به حقوق بشر اعلام و موافقت نموده است که همگان، بدون هرگونه تبعیض از نظر نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و دیگر عقاید، منشأ ملی یا اجتماعی، دارایی، تولد یا سایر خصوصیات، سزاوار کلیه حقوق و آزادی های مندرج در اسناد

مذکور هستند و با یادآوری این که سازمان ملل متحد در اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام نموده است که دوران کودکی مستلزم مراقبت و مساعدت ویژه می باشد، با اعتقاد به این که خانواده، به عنوان گروه بنیادین جامعه و محیط طبیعی رشد و رفاه کلیه اعضای آن و به ویژه کودکان، باید از حمایت و مساعدت لازم برخوردار شود به نحوی که بتواند مسئولیت هایش را در جامعه کاملاً بر عهده گیرد.

با اذعان به این که کودک برای رشد کامل و هماهنگ شخصیت خود باید در محیط خانوادگی و در فضایی (مملو) از خوشبختی، محبت و تفاهم رشد یابد، با توجه به این که کودک باید برای زندگی فردی در اجتماع آمادگی کامل پیدا کند و در سایه ی آرمان های اعلام شده در منشور سازمان ملل متحد و به ویژه صلح، عزت، مدارا، آزادی، برابری و همبستگی بزرگ شود، با در نظر داشتن این که ضرورت ارائه مراقبت ویژه برای کودک در اعلامیه حقوق کودک ژنو مورخ ۱۹۲۴ و در اعلامیه حقوق کودک مصوب مجمع عمومی بیستم نوامبر ۱۹۵۹ تصریح گردیده و در اعلامیه جهانی حقوق بشر و در میثاق بین المللی مربوط به حقوق مدنی و سیاسی (به ویژه مواد ۲۳ و ۲۴)، در میثاق بین المللی مربوط به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، (به ویژه ماده ۱۰) و در اساسنامه ها و اسناد سازمان های تخصصی و سازمان های بین المللی مرتبط با رفاه کودکان به رسمیت شناخته شده است، با در نظر داشتن این که همانگونه که در اعلامیه حقوق کودک تصریح گردیده «کودک

به دلیل عدم رشد کامل جسمی و ذهنی، قبل از تولد و نیز پس از آن نیازمند محافظت و مراقبت ویژه، از جمله حمایت حقوقی مناسب است»،

با یادآوری مفاد اعلامیه اصول اجتماعی و حقوق مربوط به حمایت و رفاه کلیه کودکان با اشاره خاص به امر نگهداری توسط خانواده جایگزین، فرزندخواندگی ملی و بین‌المللی، مقررات سازمان ملل مبتنی بر حداقل ضوابط برای دادرسی ویژه کودکان (مقررات پکن) و اعلامیه حمایت از زنان و کودکان در شرایط اضطراری و مخاصمات مسلحانه، با اذعان به این که در تمام کشورهای جهان کودکانی هستند که در شرایط فوق‌العاده دشوار زندگی می‌کنند و این گونه کودکان نیازمند توجه ویژه می‌باشند، با توجه به اهمیت سنت‌ها و ارزش‌های فرهنگی هر یک از ملل در مورد حمایت و رشد هماهنگی کودک، اذعان به اهمیت همکاری‌های بین‌المللی برای بهبود شرایط زندگی کودکان در همه کشورها، به ویژه در کشورهای در حال رشد، به شرح زیر توافق نموده‌اند:

PART I

Article 1

For the purposes of the present Convention, a child means every human being below the age of eighteen years unless under the law applicable to the child, majority is attained earlier.

بخش اول

ماده ۱

از نظر پیمان نامه حاضر منظور از کودک به هر انسان دارای کمتر از ۱۸ سال سن است، مگر این که طبق قانون قابل اعمال در مورد کودک، سن قانونی کمتر تعیین شده باشد.

Article 2

1. States Parties shall respect and ensure the rights set forth in the present Convention to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child's or his or her parent's or legal guardian's race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status.

ماده ۲

۱- کشورهای عضو، حقوق مندرج در پیمان نامه حاضر را برای هر یک از کودکانی که در حوزه قضایی آنها می باشند بدون هرگونه تبعیض و بدون توجه به نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و سایر عقاید، منشأ ملی، قومی، یا اجتماعی، دارایی، معلولیت، تولد یا سایر خصوصیات کودک یا والدین یا سرپرستان قانونی او محترم شمرده و تضمین خواهند کرد.

۱. منظور از کودک هر انسان دارای کمتر از ۱۸ سال سن است.